

el, ha nem tudunk is lemondani az anyagi jólétről, mellyel talán az Isten megáldott, ha testi erőnk nem volna is elegendő a betegetek annyira ápolni mint ezt ő tevő, egyben mindamelllett is kivétel nélkül követhetjük őt: a szegények iránt való jótekonyságban. Ő ne vonjuk meg tehát segélyünket azoktól, kik azt igénybe veszik, és gondoljuk meg, hogy az Úr mondá: „amit egynek tesztek a legkisebbek közül, azt nekem tettétek.”

(Dr. Toldy László: Magyar Szent Erzsébet élete Budapest, 1875)

Árpád-házi Szent Erzsébet belső, mély és meghitt, jó kapcsolatot tartott fenn az égi Szent családdal, mely teljesen egyéni és mégis a teljes emberiség megváltásához vezető út volt. Ő nem apácából lett szent, hanem édesanyaként, egyben vállalva a házasság szentségét is. Az Árpád-ház tagjainak, ősi gyökereik tudatában a Hunor-Magor kölcsönös szerelletes szeretetben létező áldozatvállalása teremti meg az égi Szent családdal való közvetlen kapcsolatot. Ez az áldozatvállalás nem a szenvedésről, hanem a teremtővel való szerelletes örömteli egyesülésről szól. Ezt példázza Szent Erzsébet szimbólumává vált rózsza is, mivel a rózsza minden egyes szirma két fénycsepp egyesüléséből

megtestesült szi(ű)-vet ábrázol. Erzsébetnek erről a szeretetről kellett tanúbizonyságot tennie és utat mutatnia, annak ellenére, hogy a thüringiai rokonok ezt nem értették meg, hiszen a Teremtőhöz vezető úton ők még csak a Káin és Ábel vagy a Romulus és Rémus egymást feláldozó útján jártak.

Jézus testi szenvedéseit és teljes üdvtörténetét, a magyar ember imáiban és cselekedeteiben átéli, mint ahogy Szent Erzsébet életútjában, valamint a mai napig mondott archaikus imádságában is erre utal „...Én lefekszem én ágyamba, mint Úr Jézus a koporsóba...” és tudja, hogy aki hasonló sebeket, szenvedést lát embertársain, annak segítenie kell.

Számomra, ez Szent Erzsébet üzenete, amely meséinkben, legendáinkban és balladáinkban Róla és Tőle megmaradt, hogy a romlott mai világunkban a szemünkön lévő szürke hályogtól megszabadulva, ne tükör által homályosan, hanem közvetlen hozzá fordulva rátérhessünk az általa mutatott, Teremtőhöz vezető ÚT-ra, mely által a szeretetteljes egyszerű hétköznapiak is a Teremtővel való szerelletes örömteli egyesülés pillanatairól szólhatnak.

Varga Lászlóné

Ludwig Bechstein: Nyárfalevél

Meseelemzés, melyben Árpád-házi Szent Erzsébet életének egy-egy mozzanatát fedeztem fel, sorsának csillagképét, szentségének különleges, senkiéhez nem hasonlítható jellegzetes voltát

L. Bechstein 1801-ben született Weimarban. Sikeresen végezte tanulmányait, s már fiatalon verseket, elbeszéléseket írt. 1823-ban pedig „Thüringiai mondák” címmel közre adta első gyűjtését is. Könyvtárosként dolgozott, s e mellett meséket gyűjtött, de írt is. Elődje volt a Grimm testvérpár, de míg Grimmék hűségesen lejegyzetelték a szájhagyomány útján fennmaradt és terjesztett meséket, addig Bechstein, irodalmi alkotássá formálta – választékos kifejezések, részletesebb környezetrajz, közmondások, bibliai idézetek felhasználásával. Benedek Elek meséi mellett az Ő meséit is szívesen olvastam, kislánykoromban.

A Nyárfalevél című mese főhőse egy zsenge, fiatal leány, Krisztinka, aki fiatalon árvaságra jut, testvérével, Jánossal együtt.

A két testvér elszakad egymástól, a kislány jó emberekhez kerül, a fiú pedig szolgának szegődött egy gazdag grófhoz. János, szeretett testvérenek a képét megfestette és messze, idegenben gyakran elővette és nézte, majd megcsókolta. A gróf megkedvelte a szolgáját, mert igen derék, szorgalmas legény volt. Észrevette, hogy gyakran nézi a képet, ezért megkérdezte, hogy kinek a képét nézi? A fiú elárulta, hogy a húga arcképe ez. A gróf, látva, hogy valóban egy gyönyörű szépség, mondta a fiúnak, hogy ha ilyen jó is, mint amilyen szép, akkor feleségül veszi. Befogatott a hintóba és a dajkáját elküldte a lányért. A kislány, aki időközben nagylánnyá cseperedett, igencsak megörült bátyja hívásának és azon nyomban felült a hintóra a dajka mellé és útnak indultak a kas-

télyba. Vele ment Nyárfalevél a hűséges kutyusa is, akit kölyökkorában mentett ki a folyóból, s azóta egy pillanatra sem hagyott el.

Krisztinka boldog volt, és sejtelve sem volt, hogy a dajka gonosz tervet eszelt ki ellene. Egy folyó hídjára értek, ahol a dajka megkérte a lányt, hogy hajoljon ki a hintóból és nézze meg a folyóvízben úszó sok-sok aranyhalat. S mikor ezt megtette, a dajka kilökte és a folyóvízbe zuhant, amely elnyelte testét. A kocsis ezt észre sem vette, hajtott tovább, amíg egy itatóhoz nem ért, ahol a lovakat megittatta. A dajka ezen a helyen már előzetesen elbújtatta a csúf, pártában maradt hűgát, akit Krisztinka helyére beültetett. Amikor megérkeztek a lány arcát sűrű fátyol borította. A gróf kérésére azt válaszolta, hogy fél évig nem veti le, mert fogadalmat tett. A gróf bízott János szolgájában, az esküvőt megtartották, de ezután, kiderült, hogy a lány csúf volt, mint a sötét éjszaka. Éktelelen haragra gerjedt, hogy így becsapták és Jánost a tömlöcbe vetette, a lány képét pedig a füstös kéménybe. Teltek a napok és egy éjszaka az ajtón álló különös dolgot látott.

A kastély kapujánál megjelent egy csodálatos tündérlány, kinek zöld fátyol volt a ruhája, vízi nefelejcsből font koszorú a fején és kiskutyáját szólította: Nyárfalevél, Nyárfalevél!

A kutyus, aki szomorúan ott hált a kapuban, – a gonosz dajka nem engedte be a kastélyba – odaszökkent a tündérlány mellé és emberi hangon felelt:

- Itt vagyok édes gazdám, Krisztinkám!
- Hol az én édes bátyám?
- Vasban-lánchban, börtön mélyén!
- Hol a képem?
- Füstön függ!
- Hol a dajka húga?
- Nyugszik a gróf nyoszolyáján.

A tündérlány sóhajtva mondta, hogy ő a vízi-tündérek birodalmából jött, de már csak kétszer jöhet el, ha nem lesz aki megváltsa őt, nem lehet többé földi leány. Ezzel eltűnt, az ajtónálló pedig nem szólt a grófnak, mert azt hitte, hogy álmodik.

...de a következő éjszaka, ugyanígy megtörtént minden. Most már a grófnak is elmondta, aki a harmadik éjszaka már várta a kis vízitündér megjelenését.

Nem sokáig kellett várnia, de mielőtt újra eltűnt volna, a kis tündérlányt a karjaiba zárta, aki-

ról lefoszlott a tündérfátyol és ott állt földi ruhában, gyönyörűen, Krisztinka.

Elmesélte, hogy a gonosz dajka belökte a folyóba, a vízitündérek mentették meg az életét és ajánlották fel neki, hogy háromszor visszajöhet a földi világba, s ha van, aki megváltja, akkor maradhat, ha nem, akkor örökre vissza kell térnie. A gróf most már mindent értett, Krisztinka bátyját kiszabadította, a dajkát és hűgát pedig a helyébe záratta.

Ez a mese tartalmában és tanulságában szinte azonos a feketeerdei mesékkal, melynek ihletője Árpád-házi Szent Erzsébet volt, aki a középkori nőideált testesítette meg, aki a szíriuszi csillagsorsot élte. Életének első felében gyönyörű szép nő, boldog, szerelmes asszony, odaadó anya, okos, jóságos, emelkedett szellemiségű nő, de életének második felében – a hanyatló szakaszban, miután szerelmes párját elveszíti – a küzdelmes életet választja, – „segítője” Konrád, a gyóntató papja – 7 stáción keresztül jutva lemond mindenről, ami a boldog élethez kötötte, lelkileg kiüresedve végül a boldogtalanságba belehalt.

A mesénk főhőse is egy árva kislány, aki az asszonyi sors eléréséig át kell élje a beavatás stációit.

Krisztinkának már a neve is utal jóságos természetére és szépségére.

Az ő „segítője”, aki a próbák elé állítja, a gonosz dajka.

Segítője egy kis állat, egy kutyus, aki emberi hangon beszél.

A tündér birodalom, – jóságos lelkét a vízi-tündérek fogadták be.

A földi létbe, csak valakinek az áldozatkészsége hozza vissza.

A mesében ott a titok, amit az ajtónálló árul el.

A titok feloldása meghozza a beteljesedést is.

A gróf karjába öleli a tündérlányt, aki a szeretet megnyilvánulásától ismét földi lény lesz.

Az igazságszolgáltatás is megtörténik: a rossz elnyeri jutalmát.

Krisztinka sorsa is szíriuszi csillagsors, csak fordítva, mint Erzsébeté, az ő életébe most kezdődik a Boldog asszonyi sors.